

SOSIAALISEN LUOTOTUKSEN KRITTEERIEN HYVÄKSYMINEN JA SOSIAALISEN LUOTOTUKSEN KÄYNNISTÄMINEN 1.9.2017 ALKAEN

Sosiaali- ja terveyslautakunta 24.1.2017 § 9

Kaupunginhallitus 8.5.2017/112 §

Kaupunginvaltuusto 15.5.2017/47§

Sosiaali- ja terveyslautakunta 30.5.2017 § 65

Sos. - ja terv. ltk 9 §

Taustaa sosiaalisesta luototuksesta

Laki kuntien myöntämästä sosiaalisesta luototuksesta (1133/2002) tuli voimaan vuoden 2003 alussa.

Sosiaalisen luototuksen tarkoituksena on ehkäistä taloudellista syrjäytymistä ja ylivelkaantumista sekä edistää henkilön ja perheen itsenäistä suoriutumista. Lisäksi sillä voidaan auttaa ihmisiä, jotka muutoin joutuisivat turvautumaan esimerkiksi pikavippeihin, jotka lisäävät riskiä ajautua velkakierteeseen.

Sosiaalinen luotto voidaan lain mukaan myöntää perustellusta syystä henkilölle, jolla ei pienituloisuutensa ja vähävaraisuutensa vuoksi ole muulla tavoin mahdollista saada kohtuuehtoista luottoa ja jolla on kyky suoriutua luoton takaisinmaksusta lähinnä pysyväisluonteisen tulolähteen, kuten työtulon tai eläkkeen perusteella. Muissa kunnissa luottojen saajista lähes kaikki ovat olleet joko palkansaajia tai eläkeläisiä. Merkittävä osa on yksinasuvia.

Sosiaalista luottoa voidaan myöntää henkilön tai perheen itsenäistä selviytymistä tukeviin tarkoituksiin, esim. velkojen kokonaisjärjestelyyn tai pieniin hankintoihin. Muissa kunnissa luottoja käytetään lähinnä muiden velkojen järjestelemiseen ja pienemmässä määrin kodin hankintoihin, työllistymisen edistämiseen ja elämän kriiseistä selviämiseen.

Sosiaalisen luototuksen järjestäminen on kunnalle lakiin perustuva, mutta vapaaehtoinen tehtävä, jonka käyttöönotosta kunta päättää itse. Kunta voi järjestää sosiaalista luototusta päättämässään laajuudessa osana sosiaalihuoltoa. Sosiaalisen luototuksen järjestämistä vastuu on sosiaalihuollolla ja yhteistyö mm. velkaneuvonnan kanssa on oleellista toiminnan onnistumiseksi. Sosiaalinen luototus voidaan järjestää kunnan omana toimintana, yhteistyössä muiden kuntien kanssa tai hankkia osan palveluista yksityiseltä palveluntuottajalta.

Sosiaalisen luototuksen järjestäminen

Ennen luoton myöntämistä tulee selvittää hakijan oikeus toimeentulotukeen eikä oikeutta toimeentulotukeen voi rajata tai tuen määrää alentaa sen vuoksi, että hänellä olisi mahdollisuus saada sosiaalista luottoa. Luotonhakijalle tulee myös tarvittaessa järjestää taloudellista neuvontaa ja ohjausta luoton myöntämisen yhteydessä ja takaisinmaksuajan kuluessa. Kunta määrittelee itse, millä perusteella, kenelle, mitä tarkoitusta varten, kuinka paljon ja miten luottoa haetaan.

Luotto myönnetään hakemuksen perusteella ja se käsitellään aikuisten sosiaalipalveluissa.

Muissa kunnissa luottojen keskimääräinen koko on n. 6 000 euroa ja keskimääräinen laina-aika 2-3 vuotta. Luoton korko voi olla enintään korkolain (633/1982) mukainen viitekorko. Viitekorkona käytetään Euroopan keskuspankin perusrahoitusoperaatioiden minimitarjouskorkoa, joka tammikuussa 2017 on ollut 0,00 %. Korkolain mukaan korko tarkistetaan puolivuositain ja pyöristetään ylöspäin lähimpään puoleen prosenttiyksikköön, joten perittävä korko olisi vuoden 2017 ensimmäisellä puolivuotiskaudella 0,50 %. Muita kustannuksia luotosta ei voi periä.

Sosiaalisen luoton myöntäminen edellyttää, että hakijalla on näyttöä taloudellisten sitoumusten hoitamisesta maksukykyensä mukaisesti ja että luotonsaaja kykenee maksamaan luoton takaisin maksuvaransa mukaisin kuukausierin.

Asiakkaalle voidaan myöntää luottoa 1 000–10 000 euroa. Kunta vastaa luototukseen tarvittavasta luottopääomasta ja luottotappiosta. Sosiaalista luottoa ei myönnetä, jos hakijan maksuvara ei riitä luoton takaisinmaksuun, hänellä on realisoitavaa varallisuutta tai hän pystyy kohtuullisessa ajassa säästämään tarvitsemansa määrän tai maksamaan velkansa. Pääsääntöisesti luottoa ei myönnetä yritystoimintaan eikä asiakkaalle, jolla on voimassaoleva yksityishenkilön velkajärjestelyn maksuohjelma.

Sosiaali- ja terveysministeriön arvion mukaan runsaat kolmekymmentä kuntaa tarjoaa tällä hetkellä asukkailleen sosiaalisia luottoja. Toiminnan piirissä on noin 44 prosenttia Suomen väestöstä. Muissa kunnissa sosiaalisesta luototuksesta saatujen kokemusten mukaan luottoa on pidetty hyvänä keinona ehkäistä syrjäytymistä ja hyvinvointierojen kasvua. Sen avulla on pystytty kehittämään yksilön taloustaitoja ja kykyä selviytyä itse asioistaan. Muissa kunnissa luotoista on jäänyt kokonaan maksamatta noin kaksi prosenttia. Keravan sosiaali- ja terveystalouden toimialan palveluissa kysytään usein sosiaalisen luototuksen mahdollisuutta.

Sosiaalinen luototus Keravalla

Keravan sosiaali- ja terveystalouden toimialalla on tehty selvitys sosiaalisen luototuksen mahdollisuuksista Keravalla.

Selvityksessä sosiaalista luototusta on arvioitu SROI-menetelmällä (social return on investment), jonka avulla voidaan yhteismitallistaa erilaisia yhteiskunnallisia vaikutuksia. SROI-menetelmä on kehitetty arvioimaan suorien taloudellisten vaikutusten ulkopuolisia asioita, joita toiminnasta syntyy. Tässä selvityksessä on käytetty mallia hyvin kevyesti ja vaikutusarviot rajoittuvat välittömästi sosiaalisen luototuksen asiakkaisiin eikä esimerkiksi lisäksi heidän perheisiinsä, joihin sosiaalisella luototuksella on todennäköisesti vaikutusta. Mallissa ei voida huomioida kaikkia vaikutuksia, joita sosiaalisen luoton myöntämisellä yksilön elämään voi olla.

Mallin avulla on arvioitu sosiaalisen luototuksen vaikutukset sekä asiakkaan että kunnan näkökulmasta.

Sosiaalista luottoa myönnettäisiin Keravalla todennäköisesti noin kymmenelle asiakkaalle vuodessa. Sosiaalisen luototuksen järjestäminen maksaisi arviolta noin 53 000 euroa vuodessa sisältäen kaikki toiminnasta aiheutuvat kulut ja luottotappiot. Toiminnan käynnistämisaikataulusta johtuen vuonna 2017 arvioidut kulut ja luottotappiot ovat noin 45 000 euroa. Lisäksi toimintaa varten tulee varata pääomaa lainojen myöntämistä varten arviolta 150 000 euroa. Tämä raha varataan kaupungin taseeseen. Luottotoiminta tuottaa arviolta noin tuhat euroa vuodessa nimellisiä korkotuloja.

Yhden vuoden sosiaalinen luototus toisi säästöjä toimeentulotukimeinoissa arviolta noin 60 000 euroa viiden vuoden ajanjaksolla. Asiakkaiden saama hyöty olisi kokonaisuudessaan 15 000 – 18 000 euroa. Asiakkaiden saamien hyötyjen arviointi on kuitenkin vaikeaa, koska ne sisältävät suorja ja epäsuoria hyötyjä. Kokonaisuutena sosiaalinen luototuksen hyödyt ylittävät kustannukset.

Sosiaalisen luototuksen mahdolliseen käynnistämiseen on varauduttu toimialan palvelujen järjestämissuunnitelmassa, mutta kaupunginvaltuuston hyväksymässä vuoden 2017 talousarviossa määräraha-varauksia ei sosiaalista luototusta varten ole tehty. Ehdotus palvelun järjestämisen yksityiskohdista ja sosiaalisen luototuksen myöntämisen kriteereistä tuodaan sosiaali- ja terveyslautakunnan päätettäväksi ennen toiminnan aloittamista.

Valtuustoryhmien välisissä budjettineuvotteluissa on sovittu, että esitys sosiaalisen luototuksen käynnistämisestä Keravalla saatetaan kaupunginhallituksen käsiteltäväksi helmikuun loppuun mennessä.

Liitteenä nro 9: Selvitys sosiaalisen luototuksen mahdollisuuksista Keravalla LIITE (ER, RT, AS)

Ehdotus: Sosiaali- ja terveyslautakunta päättää esittää kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle että,

1. Keravan kaupungissa otetaan käyttöön sosiaalinen luototus 1.5.2017 alkaen edellä kuvatuin yleisperiaattein;
2. Sosiaalisen luototuksen käynnistämistä varten myönnetään vuoden 2017 talousarvioon sosiaali- ja terveyslautakunnan käyttötalouteen Perheitä tukevien palveluiden vastuualueelle 45 000 euron määräraha, jolla katetaan tarvittavan henkilön palkkauskustannukset ja sosiaalisen luototuksen käynnistäminen ja
3. Kaupungin taseeseen tehdään 150 000 euron varaus sosiaalista luototusta varten.

Lisäksi sosiaali- ja terveyslautakunta päättää, että toiminnan tarkemmat yksityiskohdat ja myöntämiskriteerit

tuodaan lautakunnan päätettäväksi ennen toiminnan aloittamista. (EWP)

Päätös: Ehdotus hyväksyttiin.

Kh 112 §

Valtuustoryhmien neuvottelujen pöytäkirjamerkinnän mukaan on sovittu, että selvitys sosiaalisen luototuksen käynnistämisestä saadaan poliittiseen käsittelyyn helmikuun loppuun mennessä.

Sosiaali- ja terveyslautakunta käsitteli asiaa 24.1.2017 ja päätti esittää valtuustolle, että Keravalla otetaan käyttöön sosiaalinen luototus 1.5.2017. Edelleen lautakunta esitti 45 000 euron lisämäärärahan myöntämistä palkkauskustannuksiin ajalle 1.5.-31.12. ja arviolta 150 000 euron pääoman varaamista lainojen myöntämistä varten. Lautakunnan selostuksen mukaan ehdotus palvelun järjestämisen yksityiskohdista ja sosiaalisen luototuksen myöntämisen kriteereistä tuodaan sosiaali- ja terveyslautakunnan päätettäväksi ennen toiminnan aloittamista.

Kaupunginhallitus keskusteli sosiaalisesta luokituksesta kokouksessaan 27.2.2017, mutta ei tuolloin tehnyt asiasta päätöstä.

Tämän jälkeen selvitettiin vielä mahdollisuutta pankkien tarjoamaan sosiaaliseen luototukseen kaupungin takauksella neljästä eri liikepankista (Nordea, Osuuspankki, Handelsbanken, S-pankki). Pankit eivät pysty tarjoamaan kyseiseen käyttötarkoitukseen sopivaa tuotetta eikä toimintamallia. Kyseessä olevaan luototukseen täytyisi luoda täysin oma prosessi ja tuote, johon niillä ei ole tällä hetkellä mahdollisuuksia.

Maakuntauudistuksessa sosiaalinen luototus siirtyy nykytiedon mukaan maakunnan tehtäviin.

Esityslistan liitteenä nro 112 on selvitys sosiaalisen luototuksen mahdollisuuksista Keravalla. (TV,ER)

Ehdotus: Kaupunginhallitus päättää ehdottaa kaupunginvaltuustolle että valtuusto päättää, että Keravan kaupungissa otetaan käyttöön sosiaalinen luototus 1.9.2017 alkaen edellä kuvatuin yleisperiaattein.

Edelleen kaupunginhallitus päättää ehdottaa kaupunginvaltuustolle, että se myöntää sosiaalisen luototuksen käynnistämistä varten vuoden 2017 talousarvioon sosiaali- ja terveyslautakunnan käyttötalouteen Perheitä tukevien palveluiden vastuualueelle 22 500 euron määrärahan, jolla katetaan tarvittavan henkilön palkkauskustannukset ja sosiaalisen luototuksen käynnistäminen ja että kaupungin taseeseen tehdään 150 000 euron varaus sosiaalista luototusta varten.

Päätös: Ehdotus hyväksyttiin.

Esityslistan liitteenä nro 47 on selvitys sosiaalisen luototuksen mahdollisuuksista Keravalla. (TV,ER)

Kh: Kaupunginvaltuusto päättää, että Keravan kaupungissa otetaan käyttöön sosiaalinen luototus 1.9.2017 alkaen edellä kuvatuin yleisperiaattein.

Kaupunginvaltuusto päättää myöntää sosiaalisen luototuksen käynnistämistä varten vuoden 2017 talousarvioon sosiaali- ja terveyslautakunnan käyttötalouteen Perheitä tukevien palveluiden vastuualueelle 22 500 euron määrärahan, jolla katetaan tarvittavan henkilön palkkauskustannukset ja sosiaalisen luototuksen käynnistäminen ja että kaupungin taseeseen tehdään 150 000 euron varaus sosiaalista luototusta varten.

Päätös: Ehdotus hyväksyttiin.

Vastuualuejohtaja Erja Rainio selosti asiaa kokouksessa.

Lisätietoja antavat:

Vastuualuejohtaja Erja Rainio, 040 318 4260

Aikuisten sosiaalipalveluiden päällikkö Ritva Toivio, 040 318 4190

Johtava hallinnon erityisasiantuntija Jarno Moisala, 040 318 4559

Sosiaalinen luototus on sosiaalihuoltoon kuuluvaa luotonantoa, jonka tarkoituksena on ehkäistä taloudellista syrjäytymistä ja ylivelkaantumista sekä edistää henkilön ja perheen itsenäistä suoriutumista. Keravan kaupunginvaltuusto on kokouksessaan 15.5.2017 § 47 päättänyt, että Keravan kaupungissa otetaan 1.9.2017 alkaen käyttöön sosiaalinen luototus sosiaali- ja terveyslautakunnan 24.1.2017 §:ssä 9 ja kaupunginhallituksen 8.5.2017 §:ssä 112 kuvattujen yleisperiaatteiden mukaisesti. Samalla kaupunginvaltuusto päätti myöntää sosiaalisen luototuksen käynnistämistä varten 22 500 euron määrärahan, jolla katetaan tarvittavan henkilön palkkauskustannukset ja sosiaalisen luototuksen käynnistäminen. Lisäksi kaupunginvaltuusto päätti, että kaupungin taseeseen tehdään 150 000 euron varaus sosiaalista luototusta varten.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan päätöksessä 24.1.2017 § 9 todetaan, että sosiaalisen luototuksen tarkemmat yksityiskohdat ja kriteerit tuodaan lautakunnan päätettäväksi ennen toiminnan aloittamista. Perheitä tukevien palveluiden ja hallinto- ja tukipalveluiden vastuualueilla on valmisteltu sosiaalisen luototuksen kriteereitä valtuuston 15.5.2017 § 47 hyväksymien yleisperiaatteiden mukaisesti.

Esitys sosiaalisen luoton kriteereistä:

Esityksenä on, että sosiaalista luottoa voidaan myöntää 1 000 - 10 000 euroa, kuitenkin siten, että yli 5 000 euron luottoja myönnetään vain poikkeustapauksissa. Luoton takaisinmaksuerä on vähintään 20 euroa/kk ja luoton takaisinmaksuaika on enimmillään 5 vuotta. Luoton korko voi olla enintään korkolain (633/1982) mukainen viitekorko. Korkolain mukaan korko tarkistetaan puolivuositain ja pyöristetään ylöspäin lähimpään puoleen prosenttiyksikköön. Korko ei kuitenkaan voi olla negatiivinen. Muita kustannuksia luotosta ei voi periä. Sosiaalisen luoton myönnettävä määrä ja takaisinmaksuehdot arvioidaan yksilöllisesti jokaisen hakijan kohdalla erikseen. Hakija saa taloudellista ohjausta ja neuvontaa luottoa hakiessaan ja tarvittaessa luoton maksuohjelman aikana. Myönnetystä luotosta laaditaan velkakirja, jossa määritetään sosiaalisen luoton suuruus ja takaisinmaksuehdot ja jonka toteutumista seurataan.

Sosiaalinen luototus on tarkoitettu Keravan kaupungissa vakituisesti asuville pienituloisille ja vähävaraisille kuntalaisille, joilla on kuitenkin maksuvaraa hoitaa kohtuuhintoinen sosiaalinen luotto. Luotto on suunnattu henkilölle, jolla ei ole mahdollista saada muuta kohtuuhintaista luottoa esimerkiksi puuttuvien vakuuksien tai luottohäiriömerkinnän vuoksi, jolla ei ole riittävästi tuloja ja varallisuutta menojen kattamiseen, perusteita saada avustusta tai muuta rahoitusta tai mahdollisuutta selviytyä nykyisten lainojen hoitomenoista ilman syvempää velkaantumista.

Sosiaalista luottoa voidaan myöntää välttämättömiin ja kohtuuhintaisiin hankintoihin tai muihin itsenäisen selviytymisen kannalta perusteltuihin menoihin. Näitä voivat olla esimerkiksi kotiin liittyvät hankinnat, lasten harrastusvälineet, pienet asunnon muutostyöt, takuuvuokrat, vuokra- ja osamaksurästien hoitaminen, muiden lainojen takaisinmaksu, työllistymistä edistävät hankinnat, terveydenhoitomenot tai muut hakijan itsenäisen selviytymisen kannalta perustellut menot. Sosiaalisen luoton tulee mahdollistaa myös erilaisista elämäkriiseistä aiheutuvien taloudellisten ongelmien hoitamista esimerkiksi avioeron tai puolison kuoleman vuoksi. Pääsääntöisesti luottoa ei myönnetä yritystoimintaan eikä opiskelun kustannuksiin. Sosiaalinen luotto on aina käytettävä hyväksyttyihin sosiaalisen luoton velkakirjassa mainittuihin menoihin. Jos luotto myönnetään velkojen maksamiseen, maksetaan luotto suoraan velkojen ilmoittamille tulleille.

Luoton saadakseen henkilön on oltava pienituloinen ja vähävarainen, mutta kuitenkin maksukykyinen. Luoton myöntämisen edellytyksenä on, että hakijalla on riittävä

maksuvara (nettotulojen ja menojen erotus), jolla hän voi hoitaa luoton kuukausilyhennykset ja korot, hakijan taloudellisen tilanteen tulee olla vakiintunut sekä, että luoton käyttötarkoitus ja hakijan perustelut luoton vaikutuksesta hakijan itsenäiseen selviytymiseen ja elämänlaadun kohdentumiseen tukevat luoton myöntämistä. Niillä, joilla ei ole maksukykyä lainan saamiseen, saattaa olla mahdollisuus saada harkinnanvaraista toimeentulotukea hankintaansa tai menoonsa.

Sosiaalista luottoa voidaan kuitenkin myöntää harkinnanvaraisesti myös tilanteissa, joissa hakijan taloudellisen tilanteen epävakaisuus, esimerkiksi työttömyys, on ollut lyhytaikaista tai hakijan maksukyky paranisi, mikäli hänen edellytyksensä hoitaa taloudelliset velvoitteensa muodostuisivat kohtuullisiksi sosiaalisen luoton myötä.

Sosiaalisen luototuksen prosessi Keravan kaupungissa on kuvattu liitteenä olevassa selvityksessä.

Keravan kaupungin sosiaali- ja terveystoimen johtosäännön 3 §:n mukaan sosiaali- ja terveyslautakunnan tehtävänä on päättää sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännössä tai muussa lainsäädännössä sosiaali- ja terveydenhuollon hoidettavaksi osoitetuista tehtävistä, ellei johtosäännössä ole toisin määrätty. Sosiaalisen luototuksen kriteerien hyväksyminen kuuluu em. määräyksen nojalla sosiaali- ja terveyslautakunnan toimivaltaan.

Sosiaali- ja terveystoimen toimialan perheitä tukevien palveluiden sekä hallinto- ja tukipalveluiden vastuualueilla valmistellaan sosiaalisen luototuksen käynnistämistä kaupunginvaltuuston 15.5.2016 § 47 päätöksen mukaisesti siten, että sosiaalinen luototus voidaan ottaa käyttöön 1.9.2017 alkaen.

Liitteet: Liite nro 65: Selvitys sosiaalinen luototuksen prosessista Keravan kaupungissa. LIITE (ER)

Ehdotus: Sosiaali- ja terveyslautakunta päättää hyväksyä edellä selostusosassa kuvatut sosiaalisen luototuksen kriteerit Keravan kaupungissa. Sosiaalisen luototus otetaan Keravan kaupungissa käyttöön 1.9.2017 alkaen. (EWP)

Päätös: Ehdotus hyväksyttiin.

Lisätietoja antavat:

Perheitä tukevien palveluiden vastuualuejohtaja Erja Rainio, puh. 040 318 4260

Sosiaalipalveluiden päällikkö Ritva Toivio, puh. 040 318 4190

Johtava hallinnon erityisasiantuntija Jarno Moisala, puh. 040 318 4559